

1.2) แผนการสอน

1.2.1) จุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนการสอน

ผลจากการสังเกต ศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ครูและนักเรียน พบว่า ครูได้เตรียมจุดประสงค์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนไว้ล่วงหน้า โดยแจกให้กับนักเรียน หรือให้นักเรียนจดลงในสมุด หลังจากนั้นจึงมีการอธิบาย ซักถาม หรืออภิปรายร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน มีการเพิ่มเติมหรือตัดออกบ้างในบางข้อ ส่วนกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ (สุขศึกษาและพลศึกษา การงานอาชีพและเทคโนโลยี และศิลปะ) ครูจะแจ้งให้นักเรียนทราบอย่างคร่าวๆ ในชั่วโมงแรก และจะแจ้งให้ทราบอย่างละเอียดในครั้งที่จะเรียนต่อไป แต่ถ้านักเรียนคนใดมีข้อสงสัย ครูจะอธิบายเพิ่มเติม และเมื่อไม่สามารถหาคำตอบได้ในตอนนั้น ครูและนักเรียนจะช่วยกันค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ แล้วกลับมาคุยกันอีกครั้งในชั่วโมงต่อไป

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของครู และนักเรียน

“ครูจะแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนทราบในต้นเทอม โดยครูจะมีแจกให้นักเรียน จะมีการชี้แจงว่าใน 1 เทอมนักเรียนจะต้องเรียนอะไรบ้าง หลังจากนั้นก็ให้จดลงในสมุด เพื่อนำมาดูในตอนที่จะขึ้นหน่วยใหม่”

(ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ / 12 ธันวาคม 2550)

“ครูจะแจกจุดประสงค์ให้ในชั่วโมงแรก บางวิชาก็ให้จดลงในสมุด บางวิชาก็ให้เก็บใส่แฟ้ม แต่บางครั้งครูก็ให้จดลงในสมุด บางวิชาครูก็บอกก่อนที่จะเรียนเลย”

(นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/5 / 13 ธันวาคม 2550)

“พอครูแจกจุดประสงค์แล้ว ครูก็จะอธิบายว่าจุดประสงค์ข้อนี้เป็นอย่างไร ถ้าใครสงสัยก็ถามได้ บางครั้งครูกับนักเรียนก็ช่วยกันคิดแล้วก็เปลี่ยนจุดประสงค์กันเอง แต่ครูบอกว่าจะต้องอยู่ในขอบเขตของเนื้อหา”

(นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/7 / 18 ธันวาคม 2550)

1.2.2) กิจกรรมในแผนการสอน

ผลจากการสังเกต ศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ครู พบว่า ในขั้นนำ กิจกรรมในแผนการสอนเริ่มตั้งแต่การระดมความคิด วางแผนการเรียนรู้เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และเกณฑ์การประเมินผล เพื่อให้ทราบความต้องการของนักเรียน มีการทดสอบก่อนเรียน และแจ้งผลการทดสอบให้นักเรียนทราบเพื่อหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น มีการทบทวนความรู้เดิมและใช้วิธีการต่างๆ ในการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนในชั้นสอน ครูได้เตรียมวิธีการจัดการเรียนการสอนไว้อย่างหลากหลาย เช่น การอธิบาย การสาธิต การอภิปราย มีการจัดกิจกรรมกลุ่ม และกิจกรรมโครงงาน เพื่อให้ให้นักเรียนร่วมกันคิด และกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในหาคำตอบด้วยตนเอง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มีการให้นักเรียนได้ทำโครงงาน นักเรียนมีโอกาสนในการเลือกรูปแบบการนำเสนอผลงาน และรู้จักจัดการกับความรู้ที่ได้มาโดยการสรุปความรู้ให้อยู่ในรูปของแผนที่ความคิด (mind map) มีการประเมินผลการเรียนรู้ระหว่างเรียน ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในและนอกโรงเรียน และแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนต้องการศึกษาเอง ในแผนการสอนได้กล่าวถึงการสร้างบรรยากาศให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ เช่น การนำเข้าสู่บทเรียนโดยใช้เกม เพลง เรื่องตลกที่เกี่ยวกับบทเรียน และในขั้นสรุป ครูให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสรุปความรู้ที่ได้รับ และมีการทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบในท้ายชั่วโมง

ตัวอย่างกิจกรรมในแผนการสอน

“...ร่วมกันระดมความคิด วางแผนการเรียนรู้เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และเกณฑ์การประเมินผลงาน เขียนเป็นผังความคิด...”

(แผนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์)

“...ครูแจ้งผลการสอบวัดความรู้พื้นฐาน เพื่อจัดนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ให้นักเรียนทราบ และให้นักเรียนเขียนแนวทางปรับปรุง และพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น...”

(แผนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์)

“...นักเรียนและครูร่วมกันสรุปวิธีการเรียนรู้และรวมกลุ่มกันศึกษาหาความรู้ตามแผนที่วางไว้...”

(แผนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม)

“...ภายในกลุ่มช่วยกันรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการอ่านมาสรุปในรูปแบบแผนที่ความคิดที่ออกแบบร่วมกัน...”

(แผนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย)

“...ครูถามคำถามและเปิดเพลงพร้อมกับส่งลูกบอลให้นักเรียนคนที่ 1 รับบอลตามคำถามดังกล่าว ส่งต่อนักเรียนคนที่ 2 รับบอลแล้วถามต่อ ครูหยุดเพลงที่ใครคนนั้นตอบ...”

(แผนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ)

“...นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันทำโครงการให้บรรลุจุดหมายตามที่ได้วางแผนไว้...”

(แผนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี)

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของครู

“ครูจะมีการเตรียมแผนการสอนไว้ล่วงหน้าก่อนที่เปิดเรียน โดยจะเน้นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้คิด เรียนรู้ได้ด้วยตัวของพวกเขาเอง แต่เมื่อสอนจริงๆครูก็ต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนแต่ละห้องด้วย”

(ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ / 7 มกราคม 2551)

“ในการเตรียมแผนการจัดการเรียนการสอนนั้นจะต้องคำนึงถึง 2 แห่ง คือ ห้องแก่ ครูต้องเตรียมกิจกรรมสำรองไว้ในกรณีที่นักเรียนทำกิจกรรมเสร็จเร็ว ส่วนนักเรียนห้องอ่อนนั้นก็จะมีกิจกรรมสำรองว่าจะให้ทำกิจกรรมอะไร ในกรณีที่กิจกรรมที่เตรียมให้มันยากเกินไป เพื่อให้เด็กมีความเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น”

(ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ / 8 มกราคม 2551)

1.2.3) สื่อการเรียนการสอน

ผลจากการสังเกต ศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ครู พบว่า ครูได้เตรียมสื่อการเรียนการสอนไว้หลายชนิด มีทั้งสื่อการเรียนการสอนสำเร็จรูป เช่น วงจรไฟฟ้า สื่อจำลองต่างๆ สื่อการเรียนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ (electronics) เช่น VCD และสื่อการเรียนการสอนที่ครูประดิษฐ์ขึ้นเอง เช่น รูปเรขาคณิต บทเรียนสำเร็จรูป บัตรภาพต่างๆ รวมถึงใบความรู้ โดยสื่อการเรียนการสอนบางอย่างโรงเรียนจะมีงบประมาณในการจัดหาให้

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของครู

“ส่วนใหญ่แล้วครูจะเตรียมสื่อเอง โดยครูจะเขียนความต้องการใช้สื่อลงในแผนการสอนในต้นภาคเรียน ทางโรงเรียนก็จะมียกงบประมาณในการจัดซื้อให้”

(ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ / 7 มกราคม 2551)

“ส่วนใหญ่ครูจะเตรียมสื่อที่เน้นให้นักเรียน ได้มีส่วนร่วมในการใช้ ซึ่งมีหลายประเภท เช่น ใบความรู้ เกม เพลง VCD”

(ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม / 14 มกราคม 2551)

1.2.4) แหล่งเรียนรู้

ผลจากการสังเกต ศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ครู พบว่า ทางโรงเรียนมีนโยบายให้ครูทุกคนจัดการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น ห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนสีเขียว และแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ให้กับนักเรียนอย่างหลากหลาย รวมถึงการศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกโรงเรียนด้วย

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของครู

“ทางโรงเรียนได้มีนโยบายให้ครูได้จัดทำแผนการสอนที่ให้นักเรียน ได้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และสามารถใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนให้เกิดองค์ความรู้ได้ และครูก็จะพยายามให้นักเรียน ได้ไปศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มจากแหล่งเรียนรู้นั้นๆ เช่น ห้องสมุด ป้ายนิเทศตามมุมต่างๆของโรงเรียน”

(ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม / 18 กุมภาพันธ์ 2551)

ตัวอย่างแผนการสอน

“... ครูพานักเรียนไปศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุด โดยแต่ละกลุ่มช่วยกันศึกษาค้นคว้าและจดบันทึกเรื่องตามกลุ่มของตน...”

(แผนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย)

1.3) การเตรียมสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้

ผลจากการสังเกต ศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ของครู พบว่า ส่วนใหญ่ครูเป็นผู้เตรียมสื่อการเรียนการสอนมาให้นักเรียนเอง และมีความกระตือรือร้นในการหาข้อมูลเพื่อใช้ผลิตและเลือกสื่อการเรียนการสอนในเรื่องต่างๆ และทางโรงเรียน มีงบประมาณเพียงพอให้ครูในการจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนให้นักเรียน (ใช้ร่วมกันทุกห้อง) สื่อการเรียนการสอนบางอย่างที่นักเรียนสามารถเตรียมมาได้ ครูจะให้ให้นักเรียนเตรียมมา เพื่อเป็นการลดภาระของครู และเพื่อความสะดวกในการใช้ เนื่องจากนักเรียนมีจำนวนมาก ทางโรงเรียนมีสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอสำหรับนักเรียนทุกคน ครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนมาแล้วหลายปี จึงสามารถนำสื่อการเรียนการสอนจากแผนการสอนเก่ามาปรับปรุงใหม่ให้ดี และทันสมัยมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของครู

“ในการทำหน้าที่หัวหน้าชีวิตภาพนั้น ครูจะจัดเตรียมอุปกรณ์ใหญ่ๆ เช่น กะละมัง มีด เขียง ให้นักเรียน โดยให้รับผิดชอบกันเป็นกลุ่ม แต่นักเรียนจะต้องเตรียมวัสดุที่ใช้ในการทำมาเอง เช่น มะนาว ขวดน้ำพลาสติก เป็นต้น”

(ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี / 20 ธันวาคม 2550)

“ส่วนใหญ่แล้วครูก็จะให้นักเรียนเตรียมอุปกรณ์มาเอง แต่ครูก็ต้องเตรียมมาด้วย เช่น สีต่างๆ ถ้าให้นักเรียนมาผสมสีในชั่วโมงเรียนก็จะไม่ทัน”

(ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ / 29 มกราคม 2551)

ทางด้านแหล่งเรียนรู้ ผลจากการสังเกต และการสัมภาษณ์ของผู้บริหาร ครูและนักเรียน พบว่า โรงเรียนพยายามสร้างทุกๆส่วนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น ศาลาพักผ่อน โรงอาหาร สถานที่นั่งเล่นใต้ต้นไม้ โดยจะมีป้ายนิเทศที่เป็นความรู้ให้นักเรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งมีการจัดสรรงบประมาณในส่วนของการจัดแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียนด้วย ซึ่งครูสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลให้กับนักเรียนได้โดยการให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือนักเรียนเมื่อประสบกับปัญหา ให้คำชี้แนะ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ และพยายามสร้างแหล่ง

เรียนรู้ประเภทต่างๆที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำลังเรียนอยู่อย่างหลากหลาย เช่น การจัดมุมใดมุมหนึ่งของห้องให้เป็นแหล่งเรียนรู้และชี้แนะแหล่งเรียนรู้ที่ใกล้ตัวให้แก่นักเรียน

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้บริหาร ครู และนักเรียน

“ทางโรงเรียนได้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ต่างๆที่นักเรียนสามารถไปค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองในโรงเรียนได้ และพยายามที่จะจัดให้มีแหล่งค้นคว้าอย่างเพียงพอ และสร้างความตระหนักให้ครูได้จัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนไปศึกษาด้วยตนเอง”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารวิชาการ / 30 มกราคม 2551)

“แหล่งเรียนรู้มีหลายอย่างทั้งที่เป็นสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องเรียนสีเขียว ห้องสมุด และครูเองก็เป็นแหล่งเรียนรู้ประเภทบุคคลให้กับนักเรียน ถ้านักเรียนคนไหนสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองมาก เขาก็จะมีความรู้มาก เพราะรอบๆตัวสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ได้หมดถ้านักเรียนสนใจ”

(ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ / 10 มกราคม 2551)

“โรงเรียนเราก็มีแหล่งเรียนรู้เยอะนะคะ ไปตรงไหนก็ได้ความรู้ แต่มันอยู่ที่นักเรียนว่าจะอ่านรีเปล่า ส่วนใหญ่แล้วก็จะเข้าห้องสมุด บางครั้งครูก็บอกให้ไปหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่ไหนก็ได้ในโรงเรียน”

(นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 / 3 มกราคม 2551)

- แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน (ห้องเรียนสีเขียว)

ผลจากการสังเกต และการสัมภาษณ์ ครูและนักเรียน พบว่า ห้องเรียนสีเขียว มีขนาดประมาณ 6×9 เมตร เป็นห้องที่ได้รับการสนับสนุนจากการไฟฟ้าผลิต ภายในห้องมีลักษณะโล่ง มีแสงสว่างเพียงพอ พื้นปูกระเบื้อง สะอาด และเย็นสบายมีอุปกรณ์เกี่ยวกับเรื่องไฟฟ้าอยู่รอบๆห้อง มีโต๊ะและเก้าอี้ให้นักเรียนนั่งเพียง 2-3 ตัวเท่านั้น มีชั้นวางหนังสือ วารสารเกี่ยวกับ

พลังงานไฟฟ้า และการใช้ไฟฟ้าประเภทต่างๆ และมีหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งมีอุปกรณ์ในการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยแบ่งเป็นหน่วยๆ เช่น การจำลองแหล่งกำเนิดไฟฟ้า การใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของอุปกรณ์ไฟฟ้า และมีคลังความรู้เกี่ยวกับไฟฟ้าที่อยู่ในรูปของสารคดี โดยนักเรียนสามารถศึกษาได้จากคอมพิวเตอร์ที่ได้จัดเตรียมไว้

ส่วนใหญ่แล้วนักเรียนจะเข้าไปศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองในช่วงพักเที่ยง โดยมีครูประจำห้องคอยให้คำแนะนำ และในช่วงโมเรียนครูจะนำนักเรียนมาเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับเรื่องไฟฟ้า นักเรียนมีความสนใจห้องนี้มากเนื่องจากการได้มีการทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของครู และนักเรียน

“นักเรียนอยากให้ครูพามาเรียนในห้องนี้ เพราะเขาได้ศึกษาค้นคว้าแล้วก็สรุปความรู้ด้วยตนเองจากการที่เขาได้ทดลองทำ แต่ส่วนใหญ่ครูไม่ค่อยได้นำนักเรียนมาทำอะไร นักเรียนเขาจะชอบมาศึกษาด้วยตนเองในตอนพักเที่ยงมากกว่า”

(ครูประจำห้องเรียนสี่เขียว / 25 มกราคม 2551)

“มานั่งเล่นในห้องนี้เกือบทุกวันเลยคะ มันเย็นสบาย ชอบมาเปิดเพลงเล่นตรงหน่วยแหล่งกำเนิดไฟฟ้า แล้วก็แข่งกันตอบคำถามจากหนังสือกับเพื่อน”

(นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 / 24 มกราคม 2551)

-แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน (ห้องวิทยาศาสตร์)

ผลจากการสังเกต และการสัมภาษณ์ ครูและนักเรียน พบว่า ห้องวิทยาศาสตร์ มีขนาดประมาณ 6×9 เมตร เป็นห้องที่ใช้ในการปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ บรรยากาศภายในห้องมีแสงสว่างเพียงพอ โต๊ะ เก้าอี้ ชั้นวางของถูกจัดไว้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย แต่ค่อนข้างแออัดเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียนที่มาก มีโต๊ะเรียนตัวใหญ่เพื่อให้นักเรียนได้นั่งทำงานเป็นกลุ่มและสามารถทำการทดลองได้อย่างสะดวก มีอุปกรณ์ที่ใช้ในการทดลอง เช่น เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ สารเคมี หนังสือและสื่อการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในช่วงบ่ายมักมีกลิ่นห้องน้ำอบกวน เนื่องจากอยู่ติดกับห้องน้ำ

ส่วนใหญ่แล้วครูจะนำนักเรียนมาใช้ห้องนี้ในช่วงโมงที่มีการทดลองวิทยาศาสตร์เท่านั้น โดยให้นักเรียนได้ทดลองใช้อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ด้วยตนเอง เพื่อจะได้เรียนรู้วิธีการใช้อุปกรณ์ และสามารถทราบผลการทดลองได้ด้วยตนเองจากการแนะนำของครูผู้สอน และในช่วงพักเที่ยงก็มีนักเรียนเข้ามาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือเสริม และสื่อการเรียนการสอนต่างๆ โดยมีครูประจำห้องคอยให้คำแนะนำ โดยนักเรียนมักเข้ามาใช้สื่อการเรียนการสอนที่ดึงดูดความสนใจ เช่น แบบฝึกหัดจาก CD และสื่อสำเร็จรูปต่างๆ

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของครู และนักเรียน

“ครูมักจะนำนักเรียนมาใช้แหล่งเรียนรู้ในห้องนี้ในช่วงโมงที่มีการทดลองใหญ่ๆ ที่ต้องใช้อุปกรณ์ที่เคลื่อนย้ายค่อนข้างลำบาก และใช้อุปกรณ์จำนวนมาก และที่สำคัญคือห้องค่อนข้างแคบทำให้ลำบากในการทดลอง แต่ในทุกๆ การทดลองนักเรียนก็จะได้ปฏิบัติจริงและเขาก็สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากการที่เขาได้ปฏิบัติเอง”

(ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ / 10 มกราคม 2551)

“ชอบเรียนวิทยาศาสตร์ที่ห้องนี้มากเลยครับ เพราะได้เห็น และลองใช้อุปกรณ์หลายอย่าง บางครั้งครูก็ให้เราทำการทดลองเองหมดเลย บางครั้งครูก็ช่วย แต่ไม่อยากเรียนตอนบ่ายเลย เหมือนกลิ่นห้องน้ำ”

(นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 / 12 ธันวาคม 2550)

- แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน (ห้องสมุด)

ผลจากการสังเกต ศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์บรรณารักษ์และนักเรียน พบว่าห้องสมุด มีขนาดประมาณ 6×36 เมตร (ประมาณ 4 ห้องเรียนต่อกัน) ภายในห้องถูกจัดไว้อย่างสะอาด และเป็นระเบียบเรียบร้อย มีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวนเนื่องจากการติดเครื่องปรับอากาศ มีการจัดป้ายนิเทศเพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้กับนักเรียน ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นเรื่องที่ทันสมัยอยู่ในกระแสนิยมที่นักเรียนอยากรู้ และมีโต๊ะเพียงพอต่อความต้องการในการอ่านหนังสือของนักเรียน ห้องสมุดแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นห้องสมุดธรรมดา คือ มีหนังสือ

ประเภทต่างๆ จัดเป็นหมวดหมู่ วางอยู่บนชั้นอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย มีบรรณารักษ์ (ครู) และบรรณารักษ์อาสา (นักเรียน) เป็นผู้ดูแลความเรียบร้อยของหนังสือและนักเรียน อีกส่วนหนึ่งเป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ ภายในมีเครื่องคอมพิวเตอร์ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ และเครื่องเล่น VCD เพื่อให้นักเรียนสามารถยืมสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (หนังสือ, การ์ตูน, สารคดี, ความรู้, ข้อสอบต่างๆ) มาดูในห้องสมุดได้ด้วยตนเอง

ส่วนใหญ่แล้วนักเรียนจะเข้ามาศึกษาหาความรู้ในห้องสมุดธรรมดาเฉพาะเรื่องที่เรียน และต้องการนำข้อมูลไปทำรายงานมากกว่าการอ่านหนังสือประเภททั่วไป นักเรียนจะชอบเข้าห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์มากกว่าห้องสมุดที่มีแต่หนังสือธรรมดา เนื่องจากมีสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่น่าสนใจ ทันสมัย และสะดวกในการค้นหาข้อมูลมากกว่า โดยทางห้องสมุดจะเปิดให้บริการทั้งครูและนักเรียนทุกวัน แต่ส่วนใหญ่แล้วมักมีนักเรียนมาใช้บริการในช่วงพักเที่ยง และในช่วงโมงที่ครูต้องการให้นักเรียนมาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง

ห้องสมุดของโรงเรียนมีการดำเนินการ โครงการพัฒนาคุณภาพห้องสมุดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของนักเรียนต่อเนื่องมาทุกปี เพราะโรงเรียนเห็นว่าห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่จะทำให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และรักการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของบรรณารักษ์ และนักเรียน

“นักเรียนที่เข้ามาใช้ห้องสมุดนั้นส่วนใหญ่แล้วจะเข้ามาอ่านหนังสือต่างๆ ไปที่ไม่ใช่วิชาการ เช่น สารคดี นิตยสารต่างๆ ส่วนหนังสือที่เกี่ยวกับวิชาการนั้นนักเรียนมักจะเข้ามาค้นคว้าในตอนที่ต้องการจะทำรายงานหรือการบ้านเท่านั้น ส่วนใหญ่แล้วจะสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตจากห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์มากกว่า”

(บรรณารักษ์ / 13 ธันวาคม 2550)

“ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้ที่น่าสนใจ เพราะได้ค้นหาข้อมูลมาทำการบ้าน แล้วก็มีหนังสือหลายอย่างที่ที่น่าสนใจ ที่หนูชอบมากที่สุดคือ เรื่องสั้น มันสนุกดี ทำให้ได้รู้ในเรื่องที่เราไม่เคยรู้หลายอย่าง”

(นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/6 / 13 ธันวาคม 2550)

“ส่วนใหญ่จะเข้ามาอ่านหนังสือแปลกๆ พวกสารคดีต่างๆในเรื่องที่อยากรู้ บางครั้งก็มาหารายงาน เป็นการหาความรู้ด้วยตนเองจากอินเทอร์เน็ต หนังสือ วารสาร ต่างๆ”

(นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/3 / 3 มีนาคม 2551)

“ห้องสมุดเป็นแหล่งที่ใช้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง อยากรู้เรื่องอะไรก็หาความรู้เอาเองจากเรื่องที่เราสนใจ จะหาทางอินเทอร์เน็ตก็ได้หรือว่าหนังสือก็ได้”

(นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/5 / 3 มีนาคม 2551)

“โรงเรียนเราคือห้องสมุดมีแอร์ บรรยากาศน่าอ่านหนังสือ ทำให้เด็กอยากจะเข้ามาหาความรู้ VCD ก็มีอยากรู้เรื่องอะไรก็ได้”

(นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 / 3 มีนาคม 2551)

-แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน

ผลจากการสังเกต ศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูและนักเรียน พบว่า โรงเรียนมีนโยบายให้ในทุกภาคการศึกษาและทุกห้องเรียนต้องนำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ นอกโรงเรียนทั้งในท้องถิ่น และต่างจังหวัด เพื่อให้นักเรียนได้รับรู้ประสบการณ์ที่หลากหลายและ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งความถี่ และระยะทางของแหล่งเรียนรู้ขึ้นอยู่กับระดับชั้น โดย โรงเรียนจะมีงบประมาณส่วนหนึ่งให้กับนักเรียนเพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ นอก ห้องเรียนให้กับนักเรียน และเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น กิจกรรมนี้ นักเรียนชอบมากและต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมเช่นนี้บ่อยๆ ซึ่งนโยบายการนำนักเรียนไป ศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่นี้ ทางโรงเรียนได้มีการวางแผนและได้เริ่มดำเนินการตามแผนที่ได้ วางไว้ โดยเรียกประชุมครูเพื่อรับทราบนโยบาย และระดมความคิดเห็นในการจัดหาแหล่งเรียนรู้ให้กับ นักเรียน มีการสอบถามความต้องการของนักเรียนในแต่ละระดับชั้น หลังจากนั้นจึงดำเนินการนำ นักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ตามที่ได้เลือกไว้ และเก็บค่าใช้จ่ายจากนักเรียนบางส่วน เพื่อเป็นค่า เดินทาง และเมื่อกลับมาถึงโรงเรียนจะมีการประเมินผลสอบถามความเข้าใจของนักเรียน โดยการ

ให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนและครู และมีการสอบถามความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และความพึงพอใจในการไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ครั้งนี้ เพื่อนำไปปรับปรุงในการศึกษา แหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ในครั้งต่อไป

ตัวอย่างคำสัมภาษณ์ของผู้บริหาร ครู และนักเรียน

“ทางโรงเรียนได้คำนึงถึงการจัดแหล่งการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยการมีนโยบาย ให้ทุกภาคเรียน ทุกห้องจะต้องไปศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน โดยจะขึ้นอยู่กับ ระดับชั้นว่าจะไปบ่อยแค่ไหน และจะไปไกลแค่ไหน ซึ่งเราอยู่ในตัวเมืองสงขลาอย่างนี้จะ มีการจัดกิจกรรมตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆบ่อย ทางโรงเรียนก็ไม่อยากที่จะให้เสียโอกาส ส่วน ทางด้านของงบประมาณ โรงเรียนก็มีงบประมาณให้กับนักเรียนส่วนหนึ่ง”

(รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารวิชาการ / 30 มกราคม 2551)

“ผมชอบเวลาที่โรงเรียนพาไปทัศนศึกษาตามแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ไปทุกเทอมเลย บางทีก็ไปในสงขลา บางทีก็ไปต่างจังหวัด ผมชอบตอนที่ไปนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ ของในหลวง เพราะว่าให้ความรู้เยอะมากเลย อยากให้โรงเรียนพาไปบ่อยๆ”

(นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/2 / 18 ธันวาคม 2550)

“โรงเรียนจะมีนโยบายให้นำนักเรียนออกไปศึกษานอกสถานที่ ทำให้นักเรียนได้ มีโอกาสเรียนรู้สิ่งต่างๆได้ด้วยตนเอง เป็นการเปิดกว้างทางด้านความคิดให้กับนักเรียน นักเรียนจะชอบมากอยากจะให้พาไปบ่อยๆ”

(ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย / 9 มกราคม 2551)